

TEMAT:
Zima

Poziom nauczania: szkoła podstawowa, kl. I-III

Odniesienie do podstawy programowej: edukacja polonistyczna, przyrodnicza, informatyczna, plastyczna;

Zadania szkoły: zapewnienie dostępu do wartościowych, w kontekście rozwoju ucznia, źródeł informacji i nowoczesnych technologii;

Organizacja zajęć: ...wspierających dostrzeganie środowiska przyrodniczego i jego eksplorację, możliwość poznania wartości i wzajemnych powiązań składników środowiska przyrodniczego, poznanie wartości i norm, których źródłem jest zdrowy ekosystem, oraz zachowań wynikających z tych wartości, a także odkrycia przez dziecko siebie jako istotnego integralnego podmiotu tego środowiska

Uczeń: W zakresie poznawczego obszaru rozwoju uczeń osiąga: umiejętność obserwacji faktów, zjawisk przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, wykonywania eksperymentów i doświadczeń, a także umiejętność formułowania wniosków i spostrzeżeń; umiejętność rozumienia zależności pomiędzy składnikami środowiska przyrodniczego.

Wybór materiałów do zestawu: Julia Jabłońska

Tekst, redakcja i opracowanie: Julia Jabłońska

Skład: Julia Jabłońska

Konsultacja merytoryczna: Anna Pająk

Autorzy zdjęć w Wikimedia Commons: Autorzy zdjęć użytych w wikizycie *Zima*, znajdujących się w Wikimedia Commons: *Kwiaty ze szronu na szybie*, James from Boulder / CC BY-SA 3.0, *Szadź na szczycie Szczęślińca Wielkiego*, Marcin Sochacki (Wanted)/ CC-BY-SA-3.0, *Szron - Obraz Teodora Ziomka*, Teodor Ziomek / CC BY-SA 3.0, *Sarna zimą*, AlbertHerring / CC BY-SA 4.0, *Modraszka zwyczajna (sikorka) zimą*, Dimităr Boevski / CC BY 3.0, *Narciarze – ilustracja do opowiadania Leopolda Świerza – Wycieczka do Morskiego Oka zimową porą z 1892 r.*, Leopold Świerz / CC BY-SA 4.0, *Zawodowi narciarze podczas narciarskich mistrzostw świata w 2012 r.*, Letartean/ CC BY-SA 3.0, *Zawodowa łyżwiarka podczas damskich mistrzostw świata w łyżwiarstwie figurowym 2020 r.*, Sandro Halank / CC BY-SA 3.0, *Ryan McDonald podczas mistrzostw świata w snowboardingu 2005 r.*, Jack L. Gillund / CC BY 3.0, *Dzieci rzucające się śnieżkami w parku, Annatsach* / CC BY-SA 3.0, *Zdjęcie płatka śniegu pod mikroskopem*, Alexey Kljatov / CC BY 3.0, *Zapis nut do piosenki "Zima zła"*, Zygmunt Nosowski / CC BY 3.0, *Okladka Tomiku Wierszy Macieja Starego pt. „Zabawy Zimą”*, zasoby polskiej Federacji Bibliotek Cyfrowych / CC BY 3.0.

Fotografia na okładce: WikiCommons, Sedlák Miroslav/ CC BY 3.0.

Wikizesty to projekt realizowany od kwietnia 2020 r. przez Wikimedia Polska i wikipedystów – wolontariuszy oraz wikipedystki - wolontariuszki.

Przyroda zimą

kliknij zdjęcie, aby powiększyć

Zima jest jedną z czterech pór roku. Na pewno potraficie wymienić charakterystyczne dla niej zjawiska jakimi są: śnieg i mróz. Jednak, czy wiedzieliście, że tylko podczas jej trwania mogą powstawać przepiękne obrazy na oknach nazywane [szronem](#), a drzewa potrafią zamieniać się w kryształowe posągi za sprawą [szadzi](#)? Na półkuli północnej (tam gdzie mieszkamy) zima astronomiczna zaczyna się w okolicach 22 grudnia i trwa do około 21 marca.

Kwiaty ze szronu na szybie

Szadź na szczycie Szczelińca Wielkiego

Zimą, kiedy dni są krótkie, a noce długie i mroźne – świat roślin i zwierząt pogrąża się we śnie. To znaczy, że odpoczywają i czekają, aż nadejdzie wiosna. A kiedy wreszcie nadejdzie, wszystko ożywa i wraca do życia! Większość roślin zimuje w formie [nasion](#) lub pod ziemią, jako cebulki. Na powierzchni pozostają tylko bezlistne [krzewy](#) i [drzewa liściaste](#) oraz uodpornione na zimno krzewy i drzewa [iglaste](#). Dzieje się tak za sprawą śniegu, który otula je ciepłą kołderką i chroni przed mrozem. Zwierzęta takie jak: owady, ślimaki, czy niedźwiedzie, również zasypiają i czekają na pierwsze promienie wiosennego słońca, aby się obudzić. Istnieją jednak zwierzęta, które możemy spotkać nawet zimą są to na przykład: sarny i jelenie, wiewiórki, zające, lisy oraz kolorowe sikorki.

Szron - Obraz Teodora Ziomka

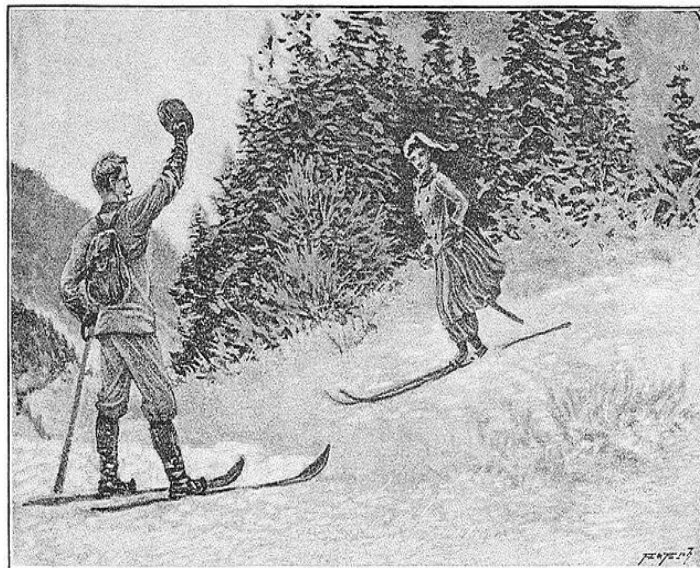
Sarna zimą

Modraszka zwyczajna (sikorka) zimą

Sporty zimowe

Hu hu ha hu hu ha... zima nie jest wcale zła. Co prawda, jak już wiemy dni stały się bardzo krótkie i nie możemy już wygrzewać się w słońcu i jeść świeżych owoców na przykład prosto z drzewa. Jednak jest coś, dzięki czemu nadal możemy cieszyć się z mroźniej pogody - sporty i zabawy zimowe! Do ich podjęcia niezbędny jest śnieg, lód oraz mróz. Czy wiedzieliście, że istnieje [17 dyscyplin sportowych](#), które można wykonywać tylko w zimę? Najpopularniejsze z nich to: narciarstwo, łyżwiarstwo i snowboard. Nie możemy, też zapomnieć o zabawach, które zna każdy – bitwa na śnieżki, zjeżdżanie na sankach, robienie śnieżnych aniołków i oczywiście lepienie bałwana! Najważniejsze, aby podczas zabawy pamiętać o odpowiednich ubraniach: ciepłej kurtce, butach, spodniach, czapce, szaliku i rękawiczkach.

Narciarze - ilustracja do opowiadania Leopolda Świerza - Wycieczka do Morskiego Oka zimową porą z 1892 r.

Zawodowi narciarze podczas narciarskich mistrzostw świata w 2012 r.

Zawodowa łyżwiarka podczas mistrzostw świata kobiet w łyżwiarstwie figurowym 2020 r.

Ryan McDonald podczas mistrzostw świata w snowboardingu 2005 r.

Dzieci rzucające się śnieżkami w parku

Więcej zimowych ilustracji można znaleźć na Wikimedia Commons w kategorii [Wikiszkoła – Pory roku](#). Wszystkie pliki można pobrać i używać ich za darmo, pamiętając o oznaczeniu autorstwa.

Materiały uzupełniające

- W **Wikiźródłach**, siostrzanym projekcie Wikipedii, znajduje się dużo tekstów dotyczących zimy, do których jest darmowy dostęp. Możesz na przykład przeczytać wiersz Józefa Birkenmajera pod tytułem „[Zima](#)” pochodzącego z tomiku „[Naokoło Roku](#)”, w którym zawartych jest wiele innych utworów dla dzieci. Poniżej, jedna z najpopularniejszych piosenek o zimie, do której słowa napisała Maria Konopnicka, a muzykę skomponował Zygmunt Nosowski pod tytułem „[Zła zima](#)”:

*Hu! hu! ha!
Nasza zima zła!
Szczypie w nosy, szczypie w uszy,
Mroźnym śniegiem w oczy pruszy,
Wichrem w polu gna!
Nasza zima zła!*

*Hu! hu! ha!
Nasza zima zła!
Płachta na niej długa, biała.
W ręku gałąź oszroniała.
A na plecach drwa...
Nasza zima zła!*

*Hu! hu! ha!
Nasza zima zła!
A my jej się nie boimy.
Dalej śnieżkiem w plecy zimy,
Niech pamiętkę ma.
Nasza zima zła.*

Propozycja lekcji/działania na bazie wikizeszytu

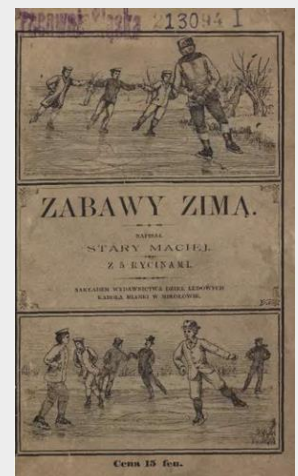

Zdjęcie płątka śniegu pod mikroskopem

Zapis nut do piosenki „Zima zła”

1. Nauczcie się piosenki „Zima zła”, której tekst znajduje się powyżej, a melodie do niej możesz znaleźć [tutaj](#) w Wikiźródłach, siostrzanym projekcie Wikipedii.
2. Porozmawiajcie na temat bezpieczeństwa w trakcie zimowych zabaw oraz, jak odpowiednio ubrać się do mroźnej pogody. Materiały do tego zadania znajdziecie w źródłach zewnętrznych ([tutaj](#)) na stronie Komendy Głównej Policji.
3. Kliknij w ilustrację po prawej stronie – okładka tomiku wierszy Macieja Starego pod tytułem „Zabawy Zimą” i przeczytajcie wspólnie utwory, a na ich podstawie stwórzcie do nich ilustracje.
4. Po lewej stronie jest zdjęcie płątka śniegu. Każdy płatek różni się od pozostałych. Przeczytajcie [tego definicję](#), znajdującą się w Wikipedii, następnie stwórzcie własne z papieru.

Okładka tomiku wierszy Macieja Starego pt. „Zabawy Zimą”